

Verhagen

raketbeschietingen vanuit Gaza bij, maar daar hoort ook bij wat ik in Gaza gezien heb, namelijk platgewalste bedrijventerreinen, gebombardeerde flatgebouwen, platgewalste woonwijken en gebombardeerde universiteiten en scholen. Dat zijn schendingen van het internationale recht die ook u zou moeten veroordelen.

De **voorzitter**: Ik dank de minister van Buitenlandse Zaken voor zijn antwoorden.

Vragen van het lid Ormel aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over **het bericht dat er een tekort aan vaccins tegen Q-koorts is**.

De **voorzitter**: Ik doe een beroep op de leden om korte vragen te stellen en kort te antwoorden, want wij hebben na deze set vragen nog twee andere sets vragen.

□

De heer **Ormel** (CDA): Voorzitter. Terwijl de hele wereld zich terecht druk maakt om de Mexicaanse griep, vindt in Nederland de grootste epidemie van Q-koorts plaats die ooit in de wereld heeft plaatsgevonden. Helaas zijn er, zo meldde het RIVM afgelopen vrijdag, al vier mensen in Nederland overleden, waarbij mogelijk Q-koorts een rol heeft gespeeld. De Q van Q-koorts staat voor query, dat is Engels voor vraagteken. Er is inderdaad veel onbekend over deze ziekte, maar er is ook veel van bekend. De bacterie die vrijkomt, is inmiddels geïsoleerd en is ook getypeerd. Deze bacterie komt vrij als een geïnfecteerde geit of een geïnfecteerd schaap een abortus heeft of een vroeggeboorte krijgt.

Het is dus van het grootste belang dat deze infectie aan de bron bestreden wordt. Dat betekent dat deze dieren gevaccineerd moeten worden. Tot nu toe zijn er 400.000 doses vaccin beschikbaar en er volgt nog een charge van 100.000 doses. Maar iedere schaap of geit moet twee keer worden gevaccineerd, zodat hiermee maar 250.000 dieren kunnen worden gevaccineerd, terwijl wij in Nederland 350.000 geiten en 1,3 miljoen schapen hebben. Dat betekent dat wij in plaats van 500.000 doses zo'n 3 miljoen doses nodig hebben. Ik vraag de minister dan ook wat zij in het werk stelt om die doses te krijgen. Wij hebben te maken met een fabriek die een monopolist is, wij hebben te maken met een vaccin dat nog niet geregistreerd is, wij hebben te maken met een bacterie die op de lijst van bioterroristische agentia staat. Wat doet de minister in Europees verband om hier meer aandacht voor te krijgen?

Ik vraag de minister ook of de resultaten bekend zijn van de monitoring van het vaccinprogramma en wat de vaccinstrategie is. Moeten niet juist jonge niet drachtige dieren op negatieve bedrijven worden gevaccineerd?

Ten slotte vraag ik de minister om de tijd in de gaten te houden.

De **voorzitter**: Dat moet ik ook!

De heer **Ormel** (CDA): Half augustus gaan de geiten al bij de bok, er moet nu gevaccineerd worden!

De **voorzitter**: Ik bedoelde in ieder geval een ander klokje!

□

Minister **Verburg**: Voorzitter. De heer Ormel heeft volstrekt gelijk. Wij hebben te maken met een ernstig probleem, niet alleen voor de mensen maar ook voor de dieren die met Q-koorts te maken krijgen. Toch is het nodig om het hoofd koel te houden en om zo snel mogelijk te schakelen. Dat doen de collega van VWS en ik dan ook. Wij hebben alles op alles gezet om zo snel mogelijk een goed werkend vaccin te laten ontwikkelen. Met zijn achtergrond en zijn deskundigheid weet de heer Ormel dat dit geen sinecure, geen kleinigheid is en dat je dat niet van de ene op de andere dag kan. Zo is het ook niet gegaan. In ieder geval zijn wij erin geslaagd om een vaccin te ontwikkelen dat wij op aanbeveling hebben ingekocht op basis van taxatie van de aantallen schapen en geiten in dat gebied. Het gaat om ruim 400.000 doses, waarvan een aantal reeds geleverd is en de komende maanden nog meer geleverd zal gaan worden. Overigens klopt het rekensommetje van de heer Ormel niet, want wij hebben voldoende vaccin om de vaccinatie te kunnen herhalen. Het vaccin is inderdaad nog niet geregistreerd, maar de heer Ormel zou moeten weten dat voor zo'n registratieprocedure ook tijd nodig is. Wij hebben daarom voluit inzet op het alvast mogelijk maken van deze vaccinatiecampagne met dit vaccin om zoveel mogelijk erger te voorkomen. Wij zullen moeten bezien hoe dit uitwerkt.

Op grond van de beschikbaarheid van de maximale doses vaccin hebben wij een strategie uitgezet. In gebieden waar vorige jaren veel uitbraken waren en waar ook veel mensen geïnfecteerd zijn door die Q-koorts hebben wij vaccinatie verplicht gesteld en in andere gebieden in Nederland vrijwillig. Wij hebben het maximum aantal beschikbare doses vaccin ingekocht. Wij hebben zelfs in het buitenland gevraagd of daar nog vaccins beschikbaar waren. Dat was niet het geval. Wij doen dus het maximale wat mogelijk is en alles wat wij verder nog kunnen doen, zullen wij natuurlijk ook doen om zowel voor de mensen als voor de dieren de gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

De heer **Ormel** (CDA): Ik waardeer het dat de minister het hoofd koel houdt, ik waardeer het dat zij het maximale doet, maar ik ben het er niet mee eens dat het maximale aantal doses beschikbaar is. Er wordt bijvoorbeeld ook in Frankrijk gevaccineerd, terwijl daar niet zo'n uitbraak is als hier. Het is een Europees belang dat deze uitbraak aan de bron bestreden wordt. Vaccineren betekent het beschermen van dieren die de ziekte nog niet hebben opgelopen. Waarom enten wij alleen maar in het besmette gebied? Waarom gaan wij niet in heel Nederland vaccineren? Maar dan hebben wij toch echt meer doses nodig. Ik roep de minister dan ook op om het hypermaximale te doen om meer doses te krijgen.

Minister **Verburg**: Ik doe het maximale. Wij hebben overal nagevraagd of er nog meer doses beschikbaar zijn. Ik veronderstel niet dat de heer Ormel van mij vraagt om vaccinatie, en dus preventie, in Frankrijk stop te zetten om hier een en ander te doen. Dat kan hij toch niet serieus menen? Immers, ook daar moeten zowel dieren als mensen preventief worden beschermd. Voor het overige doe ik alles. Als zich nieuwe, reële kansen voordoen, mag de Tweede Kamer ervan overtuigd zijn

Verburg

dat ik alles op alles zet om over die vaccins te kunnen beschikken. Het moeten wel goed werkende vaccins zijn en het moet wel reëel zijn.

De heer **Van Gerven** (SP): De minister zegt dat er alles aan wordt gedaan om de epidemie te bestrijden. Ik herinner de minister eraan dat zij veel te laat is begonnen. Vorig jaar is zij na vragen van onder meer de SP overgegaan tot een meldingsplicht. De minister loopt enigszins achter de feiten aan. Er zijn nu 1500 mensen besmet, waarvan een op de vier in het ziekenhuis belandt, en vier mensen zijn mogelijk overleden, onder andere door de Q-koortsbesmetting. De minister treft nu maatregelen, maar de prangende vraag is hoe het met de vaccins zit, want er moet worden gevaccineerd. In de risicogebieden worden bedrijven met minder dan 50 schapen niet gevaccineerd, terwijl daar de primaire haard zit. Zou de minister daar niet de vaccinaties volledig moeten doorvoeren om de haarden te bestrijden in plaats van in het wilde weg in het hele land aan de slag te gaan?

Minister **Verburg**: Ik constateer dat de Kamer zichzelf in zekere zin tegenspreekt. De heer Ormel zegt juist het omgekeerde: doe het ook in andere gebieden in Nederland. Wij hebben deskundigen gevraagd om voor ons een strategie te ontwikkelen. Uiteraard kijken wij daar zelf ook naar. Ons is geadviseerd om in het zuiden van het land, waar zich een groot aantal humane gevallen van Q-koorts voordoet, verplicht te vaccineren. Wij doen dit inderdaad op de wat grotere bedrijven, op kinderboerderijen, in dierentuinen enzovoorts, waar contacten met mensen voor de hand liggen. Dat is onze aanpak. De heer Van Gerven moet er ook rekening mee houden dat het aantal gevallen van Q-koorts is geëxplodeerd. In eerdere jaren is er een aantal gevallen van Q-koorts geweest, maar vorig jaar zijn voor het eerst grotere aantallen aangetroffen. Ook is men pas vorig jaar begonnen met onderzoek naar de oorzaak ervan en naar een aantal andere zaken rondom de ziekte. De heer Van Gerven weet dat er nog heel vraagtekens zijn. Op grond van al deze gegevens, en dus ook onzekerheden, moet een vaccin worden ontwikkeld. Daartoe hebben wij het uiterste gedaan. Laten wij blij zijn dat nu een vaccin beschikbaar is, zodat wij wellicht volgend jaar het aantal uitbraken kunnen beperken. Wij doen wat wij kunnen.

De heer **Waalkens** (PvdA): Afgelopen vrijdag werd ik in het radioprogramma Terzake verrast door de mededeling van de heer Vellema dat er een tekort aan doses voor een vaccinatieprogramma is. Is de minister bereid, in gesprek te gaan met vaccinproducenten – in Nederland bestaat een aantal excellerende bedrijven – om te bekijken of via het vormen van een consortium de productie van vaccins kan worden opgeschaald? Is de minister bereid om de verplichte vaccinatie, die nu geldt voor een beperkt aantal gebieden, uit te breiden als er meer vaccins beschikbaar zijn? Kan zij iets zeggen over de afspraken met kinder- en zorgboerderijen? De contacten zijn daar immers innig.

Minister **Verburg**: Ik ben bereid, na te gaan of een consortium kan worden gevormd. Maar wees ervan overtuigd dat wij die contacten met al deze verschillende bedrijven al hebben. Dat zal echter geen effect meer hebben op de vaccinatie in dit seizoen. Wij moeten dus

kijken naar volgende seizoenen, maar wij kunnen dan ook een betere inschatting maken van de ontwikkelingen en van de verdere gevolgen. Hierbij wijs ik tevens op de ervaring met de vaccinatie in het kader van blauwtong.

Kinderboerderijen en dergelijke vallen onder de verplichte vaccinatie; ze zijn aangewezen juist vanwege het risico van contact met mensen en bij kinderboerderijen met name met kinderen.

De derde vraag was of ik van plan ben om volgend jaar een verplichte vaccinatie in te voeren. Het is te vroeg om daar nu al een besluit over te nemen. Een zorgvuldige werkwijze is om na het vaccinatie seizoen een evaluatie uit te voeren en na te gaan hoe onze schatting vooraf in de praktijk heeft gewerkt. Daarna kan voor volgend jaar een zorgvuldige nieuwe strategie worden bepaald met alle organisaties en deskundigen in de verschillende gebieden in Nederland.

Mevrouw **Thieme** (PvdD): Mijn fractie maakt zich grote zorgen over de impact van de veehouderij op de volksgezondheid. Het is ronduit naïef te denken dat je dit probleem met vaccinatie kunt oplossen, ook al wordt dit door de woordvoerders van andere fracties gezegd. De minister zegt terecht dat er nog veel onzeker is over deze ziekte. Welke strategie wordt er gevolgd om de Q-koorts te voorkomen en om mensen en dieren te beschermen?

Er verschijnen verschillende berichten over de vraag of er doden zijn gevallen. Volgens het RIVM zijn er al minstens vier doden gevallen door de Q-koorts. Het ministerie van Volksgezondheid, en dus het kabinet, ontkent dit. Hoe staat het kabinet hierin? Erkent het dat er doden zijn gevallen?

Minister **Verburg**: In antwoord op de vraag wat het kabinet doet om de oorzaken te bestrijden, wijs ik erop dat er in de eerste plaats onderzoek moet worden gedaan naar die oorzaken. Er is nog heel veel onzeker en onduidelijk, niet alleen nationaal maar ook internationaal. Pas als die oorzaken bekend zijn, kunnen ze worden aangepakt. Anders maken wij alleen maar schijnbewegingen. Laten wij dit ook eens tegen elkaar zeggen. Dan houd je elkaar voor de gek, dan houd je mensen voor de gek, dan houd je veehouders voor de gek en dat moeten wij niet doen. Wij kunnen pas maatregelen nemen als de oorzaken bekend zijn en pas als de precieze oorzaak bekend is, kan er gericht een vaccin worden ontwikkeld.

Ik heb het bericht over het aantal doden ook gehoord. Ik heb het hier niet paraat, maar ik meen dat de deskundige van het RIVM heeft gezegd dat er statistisch gezien ook al mensen aan overleden moeten zijn. Dat is zorgelijk, want je kunt statistisch van alles beweren zonder de waarheid te spreken. Dit is riskant. Wij moeten alles op alles zetten om dit aan te pakken, maar dit soort verhalen helpt daar niet echt bij.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Normaal gesproken werken wij altijd met geregistreerde middelen. De minister zegt dat het middel waarmee nu wordt geënt, niet is geregistreerd. Waarom is dat traject van registratie nog niet afgesloten? Wanneer wordt het middel geregistreerd? In Frankrijk wordt hier al langer aan gewerkt. Waarom is het middel hier dan nog steeds niet geregistreerd? Waar staan wij nu?

Minister **Verburg**: Ik heb het middel nu toegelaten omdat het aannemelijk is dat het werkt. De feitelijke

Verburg

uitwerking moet nog blijken, omdat het effect pas volgend jaar zichtbaar zal zijn. Het erkennings- en toelatingstraject is in gang gezet. Ik kan alleen maar hopen dat er meer aanbieders en meer mogelijkheden komen. Ik heb tegen de heer Waalkens gezegd dat ik zal bezien of er ook andere farmaceutische bedrijven mee aan de slag kunnen gaan. Natuurlijk vindt er internationale uitwisseling plaats, ook tussen de farmaceutische bedrijven. Alles wat wij kunnen leren van Frankrijk, nemen wij graag over. Als wij problemen kunnen voorkomen, zijn wij de eersten om dat te doen, in het belang van de mensen en de dieren.

Vragen van het lid Depla aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over **de Marokkanenstop op roc Amsterdam**.

□

De heer **Depla** (PvdA): Voorzitter. Afgelopen zaterdag stond in Trouw dat hulpverleners en vooropleidingen een klacht hebben ingediend bij de gemeente Amsterdam omdat roc Amsterdam een Marokkanenstop zou hanteren voor de laagste niveaus op het mbo. Als dat waar is, hebben we een groot probleem. Ten eerste is iedereen in Nederland gelijk; discrimineren mag niet. Ten tweede demotiveert dit jongeren die met veel pijn en moeite een opleiding gaan volgen; dit is immers niet de makkelijkste groep leerlingen. Ten derde ondergraaft dit het vertrouwen in het idee dat we een samenleving zijn waarin iedereen gelijk is, ongeacht je geloof en waar je vandaan komt. Deze jongeren mag geen kans worden ontnomen. Tot slot schaadt dit onze samenleving, want van de mbo-1'ers die uitvallen, komt 28% in de criminaliteit terecht.

Vandaar de volgende vragen. Klopt het dat het leer-werkbedrijf Roadrunner bij de Dienst Werk en Inkomen van de gemeente Amsterdam heeft geklaagd over discriminatie bij het roc in de Tempelhofstraat in Amsterdam? Deelt de staatssecretaris onze mening dat jongeren er alles aan moeten doen om een opleiding te volgen, maar dat het onacceptabel is dat zij vanwege hun afkomst worden geweigerd? Is de staatssecretaris bereid om deze klachten te laten onderzoeken door de inspectie en zo nodig de directie van het betrokken roc op het matje te roepen, zodat het onderwijs voor iedereen toegankelijk blijft? En wat is de reactie van de staatssecretaris op het voorstel van de Commissie Gelijke Behandeling om de Amsterdamse roc's, of zelfs de hele sector, te onderzoeken, zoals onlangs is gebeurd naar aanleiding van discriminatie op de Haagse Hogeschool?

Ook blijkt uit het verhaal in Trouw dat sommige roc-opleidingen steeds minder animo hebben om mbo 1-opleidingen aan te bieden. Daarvoor gebruiken zij twee argumenten: dat zij geen opvoedingsinstituten zijn, maar scholen en dat de bekostiging voor deze groep jongeren te laag is voor voldoende begeleiding. Tegen die achtergrond is het van groot belang dat ook deze jongeren de kans krijgen om een opleiding te volgen, een diploma te halen en aan het werk te gaan. Wat gaat de staatssecretaris doen om te garanderen dat roc's die mbo 1-opleidingen blijven aanbieden? Hoe ondersteunt zij de roc's die er veel energie in steken om deze jongeren aan een diploma te helpen? Hoeveel bespaart

het de samenleving als deze scholen erin slagen om deze jongeren een diploma te laten halen in plaats van dat ze te vroeg naar huis gaan, geen opleiding hebben en eventueel in de criminaliteit belanden?

□

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Voorzitter. Allereerst ben ik het zeer eens met de heer Depla dat jongeren ongeacht hun afkomst opleidingen moeten kunnen volgen waarvoor zij de capaciteit hebben. Dat is een heel belangrijk principe. Daarbij komt dat in het mbo sprake is van een drempelloze instroom: voor elke jongere is in het mbo dus een plek, zeker op mbo 1-niveau. De inspectie ziet daar scherp op toe, ook omdat dit de laatste halte kan zijn voor de jongeren die nergens anders terecht kunnen.

Hoe is de situatie? Ik heb daarover contact gezocht met het roc, met de gemeente Amsterdam en met de inspectie. Bij geen van drieën is een klacht binnengekomen. Ik heb aan het roc duidelijk gemaakt dat er geen sprake kan zijn van het gewraakte en het roc heeft gesteld dat het op dit moment absoluut geen enkele selectie in die zin toepast. Sterker, er wordt helemaal niet geregistreerd op bevolkingsgroep, alleen op het onderscheid allochtoon-autochtoon. En de allochtone groep kent natuurlijk een grote pluriformiteit in Amsterdam; sowieso bestaat de Amsterdamse bevolking voor een groot deel uit allochtonen, wat we terugzien in de samenstelling van de roc's.

Bij de gemeente is wel een signaal binnengekomen. De wethouder Freek Ossel zoekt dit uit. Ik ben blij dat hij dat doet, want hij zit dicht op de situatie. Mijn organisatie heeft met zijn politiek assistent afgesproken dat wij op de hoogte worden gesteld van de uitkomsten. Dat lijkt mij de kortste lijn.

Ook bij de Commissie Gelijke Behandeling is geen klacht bekend. Het kan zijn dat men een onderzoek gaat doen, maar dat is mij niet bekend, behoudens hetgeen ik in de krant heb gelezen. Als de commissie dat wil, staat dat haar vrij; ook als zij de hele sector in beeld wil brengen om te bezien of daar sprake van discriminatie is. Maar tot op heden is daar dus geen concrete klacht binnengekomen.

Over de mbo 1-opleidingen en het terugdringen van te lastige groepen nog het volgende. Dit is een zeer principiële zaak vanwege de drempelloze instroom in het mbo. De inspectie is er niet van op de hoogte dat mbo 1-opleidingen uit de wereld zouden worden geholpen. Sterker, mbo's blijken zich juist zeer verantwoordelijk voor deze jongeren te voelen. Daarnaast ben ik het zeer eens met de heer Depla dat wij juist deze jongeren vast moeten houden. Wij weten hoe het werkt in relatie tot criminaliteit en werkloosheid als deze jongeren niet in de richting van een diploma geleid worden of in de richting van een goede AKA-opleiding en vervolgens aan de slag gaan. Vandaar de inzet op VM2, op AKA in het vmbo en op het afschaffen van de maximale verblijfsduur op het vmbo.

Ik ben het kortom eens met de heer Depla dat elke jongere het verdient om de opleiding te volgen die hij vanuit zijn mogelijkheden kan volgen. Op het punt van de klachten is bij de desbetreffende organisaties bekend dat Amsterdam aan de slag gaat met het signaal. Amsterdam onderzoekt het en dat volg ik op de voet.